

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้การใช้เครื่องให้จังหวะเพื่อเสริมสร้างความสนใจและพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สาระการเรียนรู้ดนตรีของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 2 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เรียบเรียงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ตามลำดับหัวข้อดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
2. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
 - 2.1 วิสัยทัศน์
 - 2.2 คุณภาพของผู้เรียน
 - 2.3 มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ดนตรี) ช่วงชั้นที่ 1
 - 2.4 คำอธิบายรายวิชากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ดนตรี)
 - 2.5 รูปแบบของเกณฑ์การประเมิน
3. การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระศิลปะ (ดนตรี)
4. แรงจูงใจในการเรียนรู้
5. การสอนดนตรีในเด็กระดับชั้นประถมศึกษา
6. ความพึงพอใจของนักเรียน
 - 6.1 ความหมายความพึงพอใจ
 - 6.2 แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ
 - 6.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ
7. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 4) กำหนดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยพัฒนาให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งได้กำหนดให้การจัดการศึกษาตามหลักสูตรต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมแห่งความเป็นคนไทยในการดำรงชีวิต

สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

กระทรวงศึกษาธิการในฐานะที่รับผิดชอบการพัฒนาหลักสูตรระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาอยู่เดิม จึงได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในส่วนที่เป็นแกนกลาง ที่มีโครงสร้างหลักสูตรยืดหยุ่น กำหนดจุดหมาย ซึ่งเป็นมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ในภาพรวม 12 ปี และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นละ 3 ปี ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เฉพาะในส่วนที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นคนไทย ความเป็นพลเมืองดีของประเทศ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ในลักษณะกรอบความคิดและหลักการกว้าง ๆ จึงกำหนดจุดหมาย ซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง วินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงความความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการมีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงาน ได้เหมาะสมกับสถานการณ์
4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญหา และทักษะในการดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค
7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

2. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

2.1 วิสัยทัศน์

การเรียนรู้ศิลปะ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ การคิดที่เป็นเหตุเป็นผล ถึงวิธีการทางศิลปะความเป็นมาของรูปแบบ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และรากฐานทางวัฒนธรรม ค้นหาผลงานศิลปะสื่อความหมายกับตนเอง ค้นหาศักยภาพ ความสนใจส่วนตัว ฝึกการรับรู้ การสังเกตที่ละเอียดอ่อนอันนำไปสู่ความรัก เห็นคุณค่าและเกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของ ศิลปะและสิ่งรอบตัว พัฒนาเจตคติ สมาธิ รับผิดชอบส่วนตัว มีทักษะ กระบวนการ วิธีการ แสดงออก การคิดสร้างสรรค์ส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงบทบาทของศิลปกรรมในสังคม ใน บริบทของการสะท้อน วัฒนธรรมทั้งของตนเอง และวัฒนธรรมอื่น พิจารณาว่าผู้คนใน วัฒนธรรมของตนมีปฏิกิริยาตอบสนองต่องานศิลปะ ช่วยให้มีมุมมองและเข้าใจโลกทัศน์ กว้างไกล ช่วยเสริมความรู้ ความเข้าใจในทัศนด้านอื่น ๆ สะท้อนให้เห็นมุมมองของชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และความเชื่อความศรัทธาทางศาสนา ด้วย ลักษณะธรรมชาติของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะผู้เรียนได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้คิดริเริ่ม สร้างสรรค์ คิดแปลก จินตนาการ มีสุนทรียภาพและเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทยและสากล

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเสริมสร้างให้ชีวิตมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นช่วยให้ มีจิตใจงดงาม มีสมาธิ สุขภาพกายและสุขภาพจิตมีความสุข อันเป็นรากฐานของการพัฒนา ชีวิตที่สมบูรณ์ เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษย์ชาติโดยส่วนตน และส่งผลต่อการ ยกระดับคุณภาพชีวิตของสังคมโดยรวม

2.2 คุณภาพของผู้เรียน

เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะแล้ว ผู้เรียนจะมีจิตใจงดงามมี สุนทรียภาพ รักความสวยงาม ความเป็นระเบียบ รับรู้อย่างพินิจพิเคราะห์ เห็นคุณค่า ความสำคัญของศิลปะ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนศิลปะวัฒนธรรมอันเป็นมรดกทางภูมิ ปัญญาของคนในชาติ สามารถค้นพบศักยภาพความสนใจของตนเองอันเป็นพื้นฐานใน การศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพทางศิลปะ มีจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่น พัฒนาตนเองได้และแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ มีสมาธิในการทำงาน มีระเบียบวินัย ความ รับผิดชอบ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2.3 มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ดนตรี) ช่วงชั้นที่ 1

มาตรฐาน ศ. 2. 1 เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าทางดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ. 2. 2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีไทยที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

2.4 คำอธิบายรายวิชากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ดนตรี)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เวลา 40 คาบ

ศึกษาให้เข้าใจในคุณสมบัติของเสียงเสียง จากกิจกรรมการฟังเสียงที่เกิดจากธรรมชาติ เสียงที่มนุษย์สร้างขึ้นและเสียงดนตรี เรียนรู้เรื่องของจังหวะ การเคาะจังหวะ การปฏิบัติ จังหวะต่าง ๆ และกิจกรรมเข้าจังหวะ การอ่านโน้ตดนตรีไทย การปฏิบัติเครื่องดนตรีเครื่องเป่า การดูแลรักษาเครื่องดนตรีที่มีระดับเสียง การฟังและการขับร้องเพลงประเภทเพลงเด็ก เพลง นิทาน เพลงปลุกใจ เพลงไทยสากล เพลงพื้นบ้านแต่ละภาค ศึกษาดนตรีพื้นบ้านแต่ละภาคพอสังเขปโดยกระบวนการฟัง การศึกษา การสังเกตจากสภาพแวดล้อมในชีวิต เพื่อให้เกิดความชื่นชมยินดี และเห็นคุณค่าในดนตรีพื้นบ้าน การสืบทอดมรดกวัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.5 รูปแบบของเกณฑ์การประเมิน

รูปแบบของเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน จำแนกเป็น 2 ประเภท คือ

1. เกณฑ์การประเมินในภาพรวม (Holistic Rubric) หมายถึง แนวทางการให้คะแนน โดยพิจารณาจากภาพรวมของชิ้นงาน โดยจะมีคำอธิบายลักษณะของงานในแต่ละระดับ ไว้ อย่างชัดเจน เกณฑ์การประเมินในภาพรวมนี้เหมาะที่จะใช้ในการประเมินผลงาน หรือชิ้นงาน เพื่อพิจารณาคุณภาพในภาพรวม

2. เกณฑ์การประเมินแบบแยกส่วน (Analytic Rubric) คือแนวทางการให้คะแนน โดยพิจารณาจากแต่ละส่วนของงาน ซึ่งแต่ละส่วนจะต้องกำหนดแนวทางการให้คะแนน โดยมี คำนิยามหรือคำอธิบายลักษณะของงานในส่วนนั้น ๆ ในแต่ละระดับไว้อย่างชัดเจน

การวิเคราะห์ประเด็นการประเมิน (Rubrics) การประเมินภาระงานหรือผลงาน กระบวนการและคุณลักษณะที่ให้เกิดความเที่ยงตรง จะต้องกำหนดลักษณะงานสำคัญ ๆ หรือ

ตัวแปรสำคัญของสิ่งที่จะประเมินให้ได้ นั่นคือ พยายามมองสิ่งที่ที่จะประเมินในทุกแง่มุม เช่น จะประเมินสมุทธภาพ ต้องพยายามวิเคราะห์ส่วนสำคัญของคุณภาพ ว่ามีอะไรบ้าง เช่น รูปเล่ม เนื้อเรื่อง ภาษา ภาพประกอบ เป็นต้น จะเห็นว่าคุณลักษณะหรือตัวแปรทั้ง 4 เป็นลักษณะที่สำคัญของคุณภาพ

การเขียนรายละเอียดการให้คะแนน (Scoring Rubrics) การเขียนรายละเอียดการให้คะแนนหรือให้ระดับคะแนนที่มีความชัดเจน ผู้ประเมินท่านใด ๆ อ่านแล้วเข้าใจตรงกันให้คะแนนในระดับเดียวกัน ซึ่งผู้ตรวจผลงานหลายคนเท่าไรอ่านแล้วเข้าใจตรงกันมาก แสดงถึงความเชื่อมั่นของเกณฑ์ให้คะแนนที่สูง ดังนั้น การเขียนรายละเอียดการให้คะแนนหรือระดับคะแนน จึงมีความสำคัญยิ่งรองมาจากการกำหนดประเด็นการประเมิน แต่ถ้าทำสองส่วนมีคุณภาพดังได้กล่าวมาแล้วก็จะช่วยทำให้การประเมินผลการ กระบวนการ คุณลักษณะมีคุณค่าที่เชื่อถือได้เหมือนผลการตรวจสอบข้อสอบปรนัย ถ้าผลการตรวจผลงานมีความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นสูงก็ประกันถึงคุณภาพของผลการปฏิบัติงาน คุณลักษณะที่ประเมินได้อย่างดียิ่งซึ่งการเขียนรายละเอียดการให้คะแนน ควรกำหนดเป็นลักษณะที่ประเมินได้อย่างดียิ่งซึ่งการเขียนรายละเอียดการให้คะแนน ควรกำหนดเป็นลักษณะแยกรายละเอียดเป็นระดับ โดยการกำหนดคุณลักษณะย่อย หรือตัวแปรย่อยของประเด็นมีน้ำหนักเท่ากันในทุกประเด็นหรือมีน้ำหนักแตกต่างกันในแต่ละประเด็นก็ได้

แต่อย่างไรก็ตามเมื่อกำหนดเกณฑ์การประเมินไม่ว่าจะเป็นการประเมินในภาพรวมหรือเกณฑ์การประเมินแบบแยกส่วนจนถึงการกำหนดประเด็นการประเมิน และรายละเอียดของการให้คะแนน จนท้ายที่สุดเมื่อได้ประเมินชิ้นงาน ผลงาน กระบวนการและคุณลักษณะ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จะเป็นการให้คะแนนในลักษณะแยกรายละเอียดเป็นระดับ หรือการให้รายละเอียดของการให้คะแนนแบบภาพรวม โดยไม่แยกเป็นประเด็นย่อย ๆ ของการประเมิน แต่สุดท้ายต้องตัดคะแนนผลรวมที่ได้ออกมาเป็นระดับคุณภาพของการประเมิน เช่น ปรับปรุง พอใช้ ดี หรือ ปรับปรุง พอใช้ ดี ดีมาก เป็นต้น

เพื่อให้เห็นถึงขั้นตอนการดำเนินการจัดกิจกรรมการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นั่นก็คือ กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและกระทำจริง สามารถสรุปรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. กำหนดชื่อภาระงานหรือชิ้นงาน ที่จะให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์ชิ้นงานนั้น ชื่อของภาระงานนั้นต้องเป็นชื่อที่ท้าทาย กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจ อยากคิดอยากที่จะสร้างสรรค์ภาระงานหรือชิ้นงาน นั้น

2. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นการกำหนดจุดประสงค์ เชิงปฏิบัติการ หรือ เป็นการเขียนจุดประสงค์ที่แสดงรายละเอียดที่ต้องการที่จะให้ผู้เรียนนำไปสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ในภาระงานหรือชิ้นงานที่ต้องการให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง

3. กำหนดกิจกรรมการปฏิบัติ เป็นการกำหนดขั้นตอนการทำงานอย่างละเอียดเริ่มตั้งแต่การทำงานเดี่ยวหรือกลุ่ม ถ้าทำงานเป็นกลุ่มเริ่มตั้งแต่การแบ่งกลุ่มการทำงาน โดยมีขั้นตอนการปรึกษาหารือ ขั้นตอนการทำงานและนำเสนอผลงานเป็นระยะ เพื่อให้กลุ่มเพื่อนหรือครูผู้สอนวิทยากรพิจารณา เพื่อให้เป็นการประเมินอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนให้มีการปรับปรุงพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบผลงานของตนเอง และมีการนำผลงานไปจัดแสดง เพื่อเป็นการเผยแพร่ผลงานของผู้เรียนแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ภาคภูมิใจในผลงานของตน

4. กำหนดสิ่งที่ประเมินและเครื่องมือการประเมิน สิ่งที่จะต้องประเมินอาจจะอยู่ในรูปของพฤติกรรมการทำงาน หรือการปฏิบัติตามขั้นตอนการทำงาน ก็คือกระบวนการหลักทักษะในการทำงานของผู้เรียน ผลผลิตที่เป็นชิ้นงาน อาจมีผลงานบางชิ้นที่เป็นผลผลิต หรือกระบวนการปฏิบัติที่ต่อเนื่อง ต้องทำเป็นรายงาน เพื่อเป็นหลักฐานในการปฏิบัติ ตัวอย่างงานถือว่าเป็นชิ้นงานที่ควรให้ความสนใจ เพราะต้องทำรายงานเป็นหลักฐานแทนการปฏิบัติงานและผลผลิต และนำไปเก็บไว้ในแฟ้มผลงาน

5. กำหนดประเด็นการประเมิน เป็นการกำหนดร่วมกันระหว่างผู้เรียนและครูผู้สอนจะพิจารณาจากสิ่งที่ประเมินอาจจะผลงาน ชิ้นงาน การนำเสนอ ผลงาน รายงานจนท้ายที่สุด อาจจะแฟ้มผลงาน ก็ต้องเป็นการตกลงร่วมกันว่า จะประเมินอะไรบ้าง และจะประเมินอย่างไร เพราะผู้เรียนจะได้ใช้ศักยภาพความสามารถร่วมกันความตั้งใจที่จะพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่

6. กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนและระดับคุณภาพของการประเมิน ในการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ก็คือ การเขียนรายละเอียดการให้คะแนนหรือให้ระดับคะแนนที่มีความชัดเจน รายละเอียด ผู้ประเมินท่านใดมาอ่านแล้ว เข้าใจตรงกันให้คะแนนในระดับเดียวกัน ยังผู้ตรวจผลงาน หรือชิ้นงานหลายคนตรวจได้ตรงกัน ดังนั้นการเขียนรายละเอียดการให้คะแนนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ส่วนระดับคุณภาพของการประเมินจะเป็นการระบุคุณภาพงานทั้งชิ้นเมื่อรวมแล้วคุณภาพของกระบวนการทำงาน หรือผลผลิตอยู่ระดับคุณภาพใด อาจจะแบ่งเป็น 3 ระดับ หรือ 4 ระดับ ก็ได้ แล้วแต่จะพิจารณาร่วมกัน ส่วนมากจะแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับดี ระดับพอใช้ และระดับควรปรับปรุง เพื่อผู้เรียนเมื่อทราบว่าผลงานของตนอยู่ในระดับ

ใด ถ้าต้องการให้ผลงาน มีระดับที่ดีขึ้น ก็สามารที่จะปรับปรุง แก้ไขผลงานของตนให้จนถึงในระดับที่ตนพอใจ

3. การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระศิลปะ (ดนตรี)

ชมรมกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 38-40) ได้กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้ศิลปะต้องการการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ตั้งแต่ผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้เรียนต้องเรียนรู้ให้ครบถ้วนด้วยสมอง กาย ใจ และเรียนรู้ด้วยตนเองต่อเนื่องตลอดชีวิต ด้วยการจัดการให้ผู้เรียนขนขวายหาความรู้ เพิ่มความรับผิดชอบ กล้าแสดงออก และเน้นการทำงานเป็นกลุ่ม ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดสร้างแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะจึงเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานตามสถานการณ์ให้มากยิ่งขึ้นไปตามช่วงชั้นปี

ในการจัดการเรียนรู้จะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาความฉลาดทางสติปัญญาและอารมณ์ ให้เห็นคุณค่าของตนเอง เพื่อการแสดงออกอย่างอิสระ เพิ่มการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติได้จริง เพิ่มโครงงานตามศักยภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสุข มีเสรีภาพ ในการเรียนและแสวงหาความรู้ได้เองตามความต้องการ

4. แรงจูงใจในการเรียนรู้

แรงจูงใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดขึ้นได้นั้นจะต้องประกอบไปด้วยหลาย ๆ อย่าง ซึ่งมีผู้รู้ให้ความหมายดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 231-235) ได้ให้ความหมายในแรงจูงใจในการเรียน คือ จะพบได้ว่าประสิทธิภาพในการเรียนนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายองค์ประกอบ แรงจูงใจเป็นแรงเสริมที่เกิดจากทั้งภายในและภายนอก เป็นขวัญและกำลังใจในการเรียนรู้และการทำงานครูสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะในด้านต่าง ๆ ของนักเรียนให้บังเกิดผลดีจึงต้องมีการพัฒนาแรงจูงใจสร้างขวัญและกำลังใจ การจัดสภาพการเรียนและการทำงานรวมทั้งการให้บทเรียนที่เหมาะสมกับสติปัญญาความสามารถของผู้เรียน แรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจภายในทั้งสองปัจจัยนี้มีความสำคัญพอ ๆ กัน ดังนั้น คำชม รางวัล เกียรติ การยอมรับ ความก้าวหน้าจึงเป็นกำลังใจและเป็นเครื่องล่อในการเรียนรู้ได้ดี คือ

1. แรงจูงใจภายนอก ได้แก่ ผลของการเรียนรู้ เมื่อได้รู้ผลและความสำเร็จสามารถเป็นแรงผลักดันการเรียนได้ เช่น เมื่อทำคะแนนสอบได้ดีก็จะมีกำลังใจต่อไป ถ้าสอบตก ก็จะ

ท้อใจรางวัลและการลงโทษ ก็จะเห็นได้ว่ามีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ เช่นเดียวกัน เช่น การชมการดำเนิน

2. แรงจูงใจภายใน ได้แก่ ความอยากรู้อยากเห็น อยากสำรวจ ซึ่งความอยากรู้อยากเห็นเป็นความต้องการสำเร็จในชีวิต ทำให้มนุษย์แสวงหาสิ่งที่ตนเองต้องการ และพอใจที่ตนเองได้พบได้ทำ เด็กเป็นผู้ต้องการแสวงหาด้วยความอยากรู้อยากเห็น หากครูได้ใช้ความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียนให้ถูกทาง และเป็นการเรียนในสิ่งที่เข้าใจ ก็จะทำให้เขาได้ประสบผลสำเร็จได้ สิ่งสำคัญอีกอย่าง ได้แก่ ความคาดหวังของบุคคล ก็ถือว่าสำคัญ เช่น พ่อ แม่ ครู ถ้าพ่อแม่ครูแสดงความเชื่อและชื่นชมความสามารถ ของเด็ก เด็กก็จะรับรู้และมีพฤติกรรมคล้อยตาม

สรุปได้ว่าแรงจูงใจในการเรียนของผู้เรียนเกิดจาก 1) จากแรงจูงใจภายนอก คือ การชมเชยและการให้รางวัล 2) แรงจูงใจภายใน คือ การอยากรู้อยากเห็น และอยากรสำรวจของผู้เรียน เป็นต้น

5. การสอนดนตรีในเด็กระดับชั้นประถมศึกษา

เป้าหมายการสอนดนตรีของเด็กวัยประถมศึกษา สุกรี เจริญสุข (2544 : 56-58) ได้อธิบายไว้ดังต่อไปนี้

การเรียนการสอนวิชาดนตรีในเด็กระดับประถมศึกษาจัดขึ้นโดยมุ่งศึกษาพัฒนาสิ่งต่อไปนี้

1. เรียนดนตรีเพื่อพัฒนาทักษะ

ทักษะเป็นความคุ้นเคย ความชำนาญเฉพาะทาง เมื่อดนตรีเป็นวิชาทักษะที่จะต้องอาศัยการฝึกให้เกิดความคุ้นเคย จึงสามารถแยกเป็นทักษะในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ให้มีทักษะในด้านการฟังดนตรี วิชาดนตรีในโรงเรียนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องฝึกให้นักเรียนทุกคนมีทักษะในการฟัง ให้เด็กได้มีความสามารถบอกถึงความเหมือน ความแตกต่าง หรือความสัมพันธ์ของจังหวะ และทำนอง

1.2 ให้มีทักษะในการร้องเพลง การร้องเพลงเป็นการฝึกสร้างความมั่นใจให้กับตัวเอง เป็นการแสดงออกทางอารมณ์ถึงความพอใจของตัวเองผ่านเพลง ไม่ว่าจะเป็นร้องเดี่ยวหรือการร้องหมู่ รวมถึงการร้องเพลงยังเป็นการเรียนรู้เรื่องของการเน้นจังหวะว่าควรหนักเบาตรงไหนอย่างไร

1.3 ให้มีทักษะในการเล่นเครื่องดนตรี ชีวิตของเด็กเป็นเรื่องของความอยากรู้อยากเห็น เป็นการค้นหาวางชีวิตที่ดีความเป็นอยู่อย่างเสียงจากเครื่องดนตรีเป็นเรื่องที่ทำทลายความความอยากรู้อยาก

อยากได้ขึ้นว่าเสียงดนตรีสามารถถ่ายทอดความรู้สึกที่เด็กอยากแสดงได้อย่างไร การเริ่มต้นให้เด็กได้เล่นดนตรีประกอบการร้องเพลง การเกาะประกอบจังหวะ เป็นต้น

1.4 ทักษะในการอ่านโน้ต ตัวโน้ตเป็นเรื่องของสัญลักษณ์และภาษาที่ต้องเรียนรู้เกี่ยวกับดนตรี นักเรียนต้องมีความเข้าใจตัวโน้ต และสามารถถ่ายทอดออกมาเป็นเสียงเพลงได้ในลักษณะของการร้องหรือบรรเลงผ่านเครื่องดนตรีได้

2. มีความเข้าใจ

ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนดนตรีในโรงเรียนนั้นสามารถแบ่งออกได้ คือ

2.1 ให้นักเรียนมีความเข้าใจถึงความสำคัญของรูปแบบดนตรี องค์ประกอบของจังหวะ ทำนอง เพลง โครงสร้างของเพลง สามารถถ่ายทอดบทเพลงที่ได้ยินออกมาเป็นส่วนย่อย ๆ ได้ด้วยปากเปล่าหรือออกมาเป็นตัวโน้ต

2.2 เข้าใจถึงพัฒนาการและประวัติความเป็นมาของดนตรี เสียงดนตรีเป็นลีลาของชีวิตในแต่ละยุคแต่ละสมัย การศึกษาประวัติของดนตรีก็คือการศึกษาประวัติของลีลาชีวิตนั่นเอง

2.3 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับศาสตร์แขนงอื่นว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร ด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจมีความสัมพันธ์ต่อดนตรีในแง่เนื้อหาอย่างไร

2.4 เข้าใจถึงดนตรีที่มีอยู่ในสังคมปัจจุบัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมและชีวิต ความเข้าใจเรื่องดนตรีที่จะจัดว่าดนตรีที่มีคุณภาพควรเป็นอย่างไร เช่น จาการายการวิทยุโทรทัศน์ การนำดนตรีมาปรับใช้ชีวิตทั่ว ๆ ไป

2.5 ดนตรีเป็นเรื่องของการแสดงออกเฉพาะตัว ซึ่งเด็กทุกคนควรมีโอกาสได้ศึกษาความรู้สึกของตนเองที่มีต่อดนตรีที่ตนชอบ นอกจากความไพเราะแล้วดนตรีเป็นเรื่องของความรู้สึกที่เด็กทุกคนจะได้ใช้ในการแสดงออก

2.6 ให้ผู้ที่มีรสนิยมที่ดีกับดนตรีไม่รังเกียจดนตรี เมื่อเด็กได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมดนตรีมีความรู้มีทักษะการเล่นและการฟัง ก็เพื่อให้เด็กมีดนตรีในหัวใจ

3. การแสดงกิจกรรมดนตรี

การแสดงดนตรีนั้นเด็กสามารถแสดงออกที่เกี่ยวข้องกับดนตรีได้ดังนี้

3.1 การแสดงทางร่างกาย เช่น กิจกรรมเข้าจังหวะ เดินรำ เป็นต้น

3.2 การร้องเพลง เด็กทุกคนมีโอกาสรู้การใช้เสียงที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์

3.3 การแสดงดนตรีหรือกิจกรรมดนตรี ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดง ความสามารถที่จะเล่นเครื่องดนตรีได้

4. การอธิบาย

การอธิบายดนตรีเพื่อมุ่งให้เกิดทักษะโดยการแสดงท่าทางประกอบ การบรรเลงดนตรี และการเขียนดนตรี นอกจากนี้ควรมีความสามารถในการถ่ายทอดตัวโน้ตออกเป็นเสียงเพลงได้ มีความเข้าใจในความหมายของสัญลักษณ์ต่าง ๆ ได้ จะเห็นได้ว่าเป้าหมายในการจัดการเรียนการสอนดนตรีในโรงเรียนระดับประถมศึกษานั้นมีเป้าหมายที่กว้างขวาง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการเรียนดนตรีในระดับประถมศึกษาเพื่อเป็นพื้นฐานในการที่เด็กจะนำไปช่วยสร้างดนตรีในชีวิตให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมดนตรีที่จัดขึ้นในสังคม การฟังจากรายการต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เทป ซีดี การเข้าชมคอนเสิร์ต การอ่านหนังสือเกี่ยวกับดนตรี การติดตามความเป็นไปว่าอะไรเกิดขึ้นในโลกของดนตรี เป็นต้น

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณัฐพล ไพบูลย์สิริวัฒน์ (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดกิจกรรมส่งเสริมดนตรีไทยในโรงเรียนประถมศึกษา สรุปได้ว่าผลที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีเมื่อนักเรียนได้รับฟังเพลงและรู้จักดนตรี นักเรียนมีความสนใจและได้แสดงความสามารถในการเล่นดนตรีนักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ รวมถึงได้พัฒนาการด้านบุคลิกภาพ สังคม อารมณ์ และมีเจตคติที่ดี และนักเรียนยังได้รับการเสริมสร้างคุณภาพรวมถึงจริยธรรมด้วย

ประไพณี ไชยวรกุล (2542) ศึกษาเรื่องการใช้ชุดฝึกการขับร้องเพลงไทยในระดับชั้นประถมศึกษา จากการที่นักเรียนได้มีการฝึกปฏิบัติร้องเพลง นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้โดยความสามารถเพิ่มทั้งความรู้และทักษะให้กับผู้ซึ่งไม่มีความรู้ในเรื่องการขับร้องมาก่อนและทำให้เกิดทักษะปฏิบัติได้ดี เพราะนักเรียนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมถึงนักเรียนมีความพึงพอใจสนุกสนานในการเรียนด้วย

ชุตินา สังข์คำภาร์ (2546) ได้ศึกษาผลการใช้กิจกรรมสร้างสรรค์และกิจกรรมเข้าจังหวะต่อความคิดสร้างสรรค์เด็ก พบว่านักเรียนที่ได้ทำกิจกรรมสร้างสรรค์ มีพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น แสดงให้เห็นว่าความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสามารถพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้ระหว่างที่นักเรียนร่วมกิจกรรมสร้างสรรค์นั้น พบว่านักเรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นให้ความร่วมมือดีและมักชอบทำกิจกรรมสร้างให้นักเรียนเกิดการสร้างผลงานจากจินตนาการ

จิณพัทธ์ ประเสริฐยิ่ง (2549) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ดนตรีของเด็กวัยประถมศึกษาระหว่างผู้ที่มีความสามารถต่างกันพบว่า การจัดการเรียนการสอนโดยมีสื่อ และ

เครื่องดนตรีช่วยให้กระบวนการเรียนรู้ดนตรีของนักเรียนมีการพัฒนาดีขึ้นมีความก้าวหน้า ทั้งในด้านการเรียนและการทำกิจกรรม

บุษบา ศุกระสร (2549) ได้ศึกษาปัญหาและความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครอง เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสาระดนตรีในช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัยแผนก ประถม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ในด้านสถานที่ และสภาพแวดล้อม สื่อ อุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้ ด้านเนื้อหาสาระและการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียนจัดหาสื่อ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียนค้นคว้าเพิ่มเติมอย่างเพียงพอ

จรัญ ไชยชนะ (2550) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการ เรียนการสอนดนตรีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 พบว่า ผู้ปกครองมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนดนตรีอยู่ในระดับมากทุกด้าน และ สนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนทางด้านค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปแหล่งเรียนรู้ดนตรีให้กับ นักเรียน